

Advies:

- Provincie gaat door op ingeslagen weg:
  - o We vervolgen de aanpak volgens het vastgestelde handelingsprotocol van het interprovinciale wolvenplan. Dat wil zeggen afschrikken(verjagen) en bij onvoldoende effect doden van de betreffende wolf;
  - o Wij zien geen meerwaarde in zenderen, zoals ook aangegeven in de inmiddels vastgestelde ontheffing tot verjagen;
  - o Als andere organisaties daar wel wat in zien prima, maar dan op eigen initiatief en kosten en met een tijdspad dat niet het verjagen in de weg zit;
  - o Brief over zorgen situatie richting Park is uit conform concept in p-beraad;
  - o Daarin staat ook dat wij begrip hebben dat park niet gaat afsluiten;
  - o Situatie met “tamme” wolf staat los van beoordeling ontheffingaanvraag park;
  - o Ontheffing staat los van mogelijk incident van vrijdag 28 oktober, wat de politie in onderzoek heeft, maar waar we verder geen bevestiging van de feiten hebben gehad.
  - o Niet meegaan in verzoek politie en Zoogdiervereniging.

Rol provincie:

- Toezicht en handhaving vanuit de Wet natuurbescherming
- Faciliteren dat wolf en mens (en dier) naast elkaar kunnen leven
- Proberen te voorkomen dat meer ingrijpende maatregelen nodig zijn

Rol gemeente (burgemeester):

- Burgemeester kan ingrijpen als de openbare orde en veiligheid in het geding is, het gedrag van de wolf wordt door deskundigen nu nog omschreven als niet gevaarlijk,

Rol politie:

- Politie is uitvoerder voor de burgemeester in het geval van ingrijpen vanuit zijn belang
- Politie kan onderzoek uitvoeren;
  - o in het belang van bovengenoemde taak, zoals bijvoorbeeld een mogelijk incident met een wolf en fietsers op vrijdag 28 oktober;
  - o maar ook strafrechtelijk als er vermoedens zijn van wetsovertredingen. Wij hebben aanwijzingen dat de politie ook met strafrechtelijk onderzoek bezig is maar kennen de details niet.

Waarom gekozen voor paintball: Deze aanpak is gebaseerd op de literatuur en gesprekken met adviseurs waarin ook andere opties zoals rubber kogel, katapult met stenen, en beanbags zijn genoemd. Inzet van paintball heeft als voordeel dat deze een zichtbare markering achterlaat wat de toekomstige herkenbaarheid ten goede komt. Voor meer achtergronden zie de in opdracht van de provincies uitgevoerde Factfinding analyse, onder paragraaf 7.4 “Ervaringen in andere landen met wolvenbeheer”. Daaruit volgt (blz 111 en 113) dat inzet van paintball geweren een bewezen methode is om mensen te doen mijden (hoewel moeilijker als wolven gevoed zijn geweest). (Vlaanderen heeft het middel ook aangeschaft maar nog niet ingezet)

Belangrijkste knelpunten:

- Zoogdiervereniging en politie willen meer:
  - o Zenderen
  - o Delen van het park afsluiten
  - o Monitoren door deskundigen op het park

Zenderen kan volgens het landelijk vastgestelde protocol een onderdeel zijn van de aanpak. Wij kiezen daar nu niet voor, omdat:

- Omdat de wolf zich voorspelbaar gedraagt op steeds dezelfde delen van het park is de zender niet nodig om het dier te vinden;
- Een zichtbare zender in dit geval niet nodig is voor visuele herkenbaarheid, daar zijn de gebruikte gekleurde projectielen geschikt voor;
- Het een wild dier is dat als zodanig behandeld hoort te worden, verdoven en een halsbandzender kunnen daar afbreuk aan doen;
- De wolf van niemand is en het risico bestaat dat in de publieke opinie ten onrechte het beeld zal ontstaan dat degene die er een halsbandzender omhangt vanaf dan verantwoordelijk is voor het handelen van het dier;
- Het zenderen ten onrechte de suggestie kan wekken dat het belang van onderzoekers gaat boven dat van de veiligheid en het zenderen nader ingrijpen (doden) in de weg zal staan;
- Het zenderen niet primair bedoeld en geschikt is om de wolf af te schrikken en we die stap nu als eerste willen zetten;
- We momenteel geen zwaarwegende andere onderzoeksvragen hebben.

Delen van het **park afsluiten** voor het publiek kan ten behoeve van een gerichte afschrikactie, maar zien wij niet als preventieve oplossing en het is ook niet aan ons om daar een oordeel over te vellen, omdat:

- Onze adviseur (**5.1.2e**) op 24 oktober het weinig zinvol vond om delen af te sluiten omdat de wolf mobiel is en zich dan kan verplaatsen naar plekken waar wel mensen zijn;
- Dit een afweging is die bestuurlijk alleen gemaakt kan worden in overleg met de parkeigenaar, deze voelt daar niet voor en die keuze respecteren wij (Zoals ook aangegeven in onze brief aan het park van 1/11 waarin we onze zorgen uitspreken. Dat was overigens vooral gebaseerd op de eerdere situatie: Veel bezoekers die niet op de paden bleven de op de wolf af gingen.);
- Volstrekt onduidelijk is hoe lang dan en hoe uitgebreid die afsluiting moet zijn als blijkt dat de wolf zijn activiteit zou verplaatsen.

Overigens kan het dus wenselijk zijn om tijdens een afschrikactie het publiek op afstand te houden door kortdurend een locatie af te schermen. Die optie staat natuurlijk altijd open in overleg met de parkeigenaar.

Afdwingen door de provincie dat de Zoogdiervereniging op het park kan gaan monitoren. Het doel van de monitoring is om het dier te kunnen volgen en daardoor het gedrag in beeld te brengen. Uit deze monitoring (bijv. langer ophouden in de buurt van wegen/mensen) kan eventueel ook blijken dat er mogelijk voer verstrekt wordt. Door de monitoring kan makkelijker geacteerd worden op verblijf van de wolf in de buurt van mensen (weg) hierdoor dus ook effectievere inzet van mensen (bijv. administratieve werkzaamheden uitvoeren als de wolf niet in de buurt is of niet eerder richting park dan uit monitoring blijkt dat de wolf richting weg gaat) Daar kiezen we nu niet voor, omdat:

- Onvoldoende afgebakend is wat het doel is van deze monitoring. Bekende onderzoekswensen zijn herkomst wolven, of er gevoerd wordt en gedragsmonitoring.
- Het grote vermoeden bestaat dat de jonge wolf een positieve relatie legt tussen mensen en voedsel, maar met terugwerkende kracht niet kan worden aangetoond of en door wie dat heeft plaatsgevonden;

- Voor nieuwe gevallen van lokvoeren andere vormen van direct toezicht volstaan en de handhavers van het park volgens het park daarop toezien;
- De vraag al bij het park ligt om samen te laten vaststellen wat de genetische herkomst is van de betreffende wolven. De voorwaarden waaronder dat kan moeten nog worden besproken, initiatief ligt bij het park maar als we goed zijn geïnformeerd heeft de politie daartoe ook al drollen verzameld voor DNA analyse;
- De mogelijkheden van gedragsmonitoring nu al in relatief grote mate aanwezig zijn, blijktens de vele beschikbare beelden over de betreffende wolf of wolven.

Vervolgproces:

- Dit deze week terugkoppelen aan de politie en de Zoogdiervereniging in een vervolgesprek dat wijzelf organiseren. Dan ook specifiek nagaan wat onze rol kan zijn bij onderzoek naar bijvoeren of het incident op 28/10; [update, lukt politie deze week niet, komen met een voorstel voor volgende week]
- Vooruitlopend daarop in de communicatie de focus op wat we wel doen (reeds, inzet afschrikkingsgeweer).
- Intern proces evalueren begin december (reeds gepland).
- Interne werkafspraken uitvoering verstoringsactie uitwerken [reeds, draaiboek wolf 3/11]
- Alvast voorbereiden ontheffing doding wolf in geval van verdere escalatie, voorafgaand daaraan zo scherp mogelijk formuleren welke handeling van de wolf daarvoor doorslaggevend moet zijn.
- Voorbereiden op bezwaar door Faunabescherming op deze verjaagactie.